

Geleidebrief informatief

Naam voorstel	Brieven over financieel toezicht: vorm en bevindingen 2016 van:		
15018308	<ul style="list-style-type: none"> Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 16 december 2015; 		
16001638	<ul style="list-style-type: none"> GS van 2 februari 2016 		
Betreft vergadering	Commissie Bestuur		19 februari 2016
Te verzenden aan	Commissie Bestuur via iBabs		
Verzenddatum	9 februari 2016		
Commissiegriffier	Margreeth Trimpe	0118 - 63 14 37	me.trimpe@zeeland.nl
Statenadviseur	Simon de Visser	0118 – 63 15 94	s.de.visser@zeeland.nl
Inhoudelijk ambtenaar	Alex Maas	0118 – 63 11 73	a.maas@zeeland.nl
Verantwoordelijk bestuurder	J. de Bat		

Inhoudelijk	
Aanleiding	Financieel toezicht 2016 van BZK naar aanleiding van de begroting 2016 met meerjarenraming, zomernota en jaarstukken 2014.
Bevoegdheid	PS stellen de begroting met meerjarenraming vast. BZK heeft het financieel toezicht.
Bevindingen van ministerie BZK	<p>De minister van BZK is van oordeel dat de provincie Zeeland onder de meest lichte (=repressieve) toezichtsvorm blijft, aangezien er sprake is van een structureel en reëel evenwicht. De begroting 2016 en de tussentijdse wijzigingen behoeven daarom geen goedkeuring van de minister.</p> <p>De minister doet de volgende aanbevelingen voor de komende begrotingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Meer inzicht in de belangrijkste incidentele baten en lasten per programma te geven; Een overzicht op te nemen van de structurele reservemutaties; De nieuwe kengetallen met betrekking tot de financiële positie niet alleen op te nemen in de begroting maar deze ook te duiden; Actualiseer het overzicht voor het bepalen van structureel evenwicht en de financiële kengetallen bij begrotingswijzigingen met grote financiële consequenties (zoals een zomernota)
Reactie GS	GS volgen de aanbevelingen van de minister van BZK op bij de begrotingsopzet voor 2017 en verder
Toelichting	De conceptbrief van PS aan de minister van BZK is bijgevoegd. Voorgesteld wordt deze vast te stellen
Overige informatie	

16001638

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van:
uw kenmerk:
ons kenmerk: 16000995
afdeling: Planning, Control en Administratie
bijlage(n): Toezichtsbrief bij de Begroting 2016
behandeld door: drs. A. Maas
doorkiesnummer: (0118) 63 1173
onderwerp: Ook in 2016 blijft de Provincie Zeeland onder de lichtste vorm van toezicht door de minister

de voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de statengriffier

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. SG	AMBT.
AFD. TERMIJN	P. Joesse
DATUM - 2 FEB. 2016	
DOC.NR.	
ZAAK NR.	
CLASS.	

verzonden: 02 FEB. 2016

Middelburg, 2 februari 2016

Geachte voorzitter,

Op vrijdag 6 november 2015 stelde u de begroting voor 2015 vast. Vervolgens is deze door onze toezichthouder, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, beoordeeld. De minister informeert u nu per brief dat het begrotingssaldo voldoet aan het gestelde criterium van 'structureel en reëel evenwicht'. Daarmee blijft de Provincie Zeeland onder de lichtste (repressieve) toezichtsvorm vallen. Dit betekent o.a. dat de begroting en tussentijdse begrotingswijzigingen niet vooraf aan hem te hoeven worden voorgelegd.

Vorig jaar heeft de minister opmerkingen gemaakt over o.a. de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen en het opnemen van diverse kengetallen in de begroting 2015. De minister constateert nu dat aan deze aanbeveling goed invulling is gegeven.

Voor een volgende begroting adviseert de minister:

- Meer inzicht in de belangrijkste incidentele baten en lasten per programma te geven.
- Een overzicht op te nemen van de structurele reservemutaties.
- De nieuwe kengetallen met betrekking tot de financiële positie niet alleen op te nemen in de begroting maar deze ook te duiden.
- Actualiseer het overzicht voor het bepalen van structureel evenwicht en de financiële kengetallen bij begrotingswijzigingen met grote financiële consequenties (zoals een zomernota).

Voorts adviseert de minister om in geval van significante begrotingswijzigingen zoals de Zomernota, de opgenomen kengetallen en overzichten uit de begroting te actualiseren en aan Provinciale Staten voor te leggen.

Net als in voorgaande jaren wordt door de minister vastgesteld dat de Provincie Zeeland de z.g. EMU-norm overschrijdt. Pas bij een structurele overschrijding van het EMU-tekort voor alle decentrale overheden tezamen kan dit maatregelen tot gevolg hebben. Op dit moment is deze situatie echter niet aan de orde.

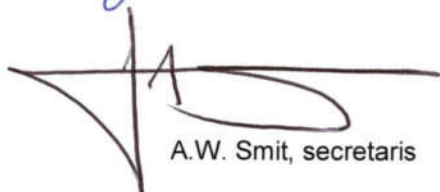
Wij herkennen en onderschrijven de aanbevelingen die de minister doet en zullen deze aanbevelingen opvolgen. We betrekken deze bij de nieuwe begrotingsopzet voor 2017 en verder.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

15018308

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Provinciale Staten van Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

PROVINCIE ZEELAND

AFD. SG AMOT.
AFD. TERMIJN Joosse
DATUM 18 DEC. 2015

DOC.NR.
ZAAK NR.
CLASS.

DGBK
BDF/FIS

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Contactpersoon
Sietze van den Berg
sietze.berg@minbzk.nl

Datum 16 december 2015
Betreft Financieel toezicht: vorm en bevindingen 2016

Kenmerk
2015-0000693576

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

1. Inleiding en toezichtvorm voor 2016

Met deze brief informeer ik u over de financiële toezichtvorm voor 2016 en de overige toezichtbevindingen. Gedeputeerde Staten ontvangen een afschrift van deze brief. Over de door mij bij het financiële toezicht gehanteerde uitgangspunten en overige aandachtspunten heb ik u eerder geïnformeerd in mijn brief van 1 mei 2015, kenmerk 2015-0000237594. Daarin heb ik de elementen die een rol spelen bij mijn toetsing van de realiteit van uw begroting en meerjarenraming weergegeven. De beoordeling daarvan is bepalend voor de vorm van mijn toezicht, repressief of preventief. Dit toezicht is gebaseerd op het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader zoals dat in 2014 is geactualiseerd.¹ Daarnaast heb ik in die brief aangekondigd dat bij mijn toetsing wederom extra aandacht zal worden geschonken aan de kwaliteit van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Naar aanleiding van de mij toegezonden begroting 2016, de zomernota en jaarstukken 2014 deel ik u hierbij mede dat ik van oordeel ben dat uw provincie, net als de andere provincies, voor het komende jaar, met inachtneming van artikel 207, 1^e en 2^e lid, van de Provinciewet, onder de repressieve toezichtvorm kan blijven. Dit betekent dat uw begroting en de begrotingswijzigingen daarop geen goedkeuring van mij behoeft.

In deze brief ga ik achtereenvolgens in op de bevindingen over de begroting en meerjarenraming, het onderzoek naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen en de overige financiële beheeraspecten. Deze brief en de aan deze brief ten grondslag liggende feiten zijn ambtelijk met uw provincie afgestemd (hoor en wederhoor).

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/circulaires/2014/04/24/gemeenschappelijk-financieel-toezichtkader-gtk.html>

2. Begroting en meerjarenraming

2.1 Inleiding

Het door mij gehanteerde toezichtcriterium structureel en reëel evenwicht gaat uit van een begrotingssaldo dat het resultaat is van uitsluitend structurele baten en lasten.

Om te kunnen vaststellen of dit het geval is, heb ik gebruik gemaakt van het door u opgestelde overzicht zoals dat is terug te vinden in bijlage 4.9 op bladzijde 159 in uw programmabegroting. Het structureel en reëel evenwicht wordt berekend door het begrotingssaldo na bestemming te corrigeren voor de incidentele baten en lasten, inclusief de incidentele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. Bij mijn oordeel over het begrotingsevenwicht betrek ik ook (de ontwikkeling van) het weerstandsvermogen en de vrije beleidsruimte.

2.2 Totaalbeeld provincies

Uit het onderzoek naar de begrotingen 2016 en meerjarenramingen 2017-2019 komt naar voren dat alle provincies beschikken over een structureel sluitende begroting. Ook de meerjarenbegroting geeft ditzelfde beeld.

Het totaal van de algemene reserves en bestemmingsreserves van alle provincies wordt per 1 januari 2016 geraamd op € 14,3 miljard (per 31 december 2014 was dit € 15,9 miljard). In de periode 2016-2019 is er per saldo sprake van een geraamde onttrekking aan de reserves van € 1,3 miljard (in de periode 2015-2018 was dit € 2,6 miljard). Dit betekent een afname van ruim 9% ten opzichte van 2016 (vorig jaar was sprake van een geraamde afname van bijna 18%).

2.3 Beeld van uw provincie

Ik ben van oordeel dat uw provincie voldoet aan het criterium van structureel en reëel evenwicht. Dit oordeel is gebaseerd op de risicogeoriënteerde toets van uw begroting en meerjarenraming. Die toets heeft geen bevindingen opgeleverd waaruit blijkt dat uw provincie niet over het genoemde evenwicht beschikt.

De omvang van de door u gepresenteerde reserves na vaststelling van de zomernota neemt in de periode 2016 tot en met 2019 af van € 122,2 miljoen naar € 53,0 miljoen ofwel een afname van bijna 57%.

Ik constateer dat de begroting en meerjarenraming van uw provincie, zowel zoals door u gepresenteerd als na mijn correcties voor incidentele baten en lasten, sluiten.

2.4 Vereisten wet- en regelgeving

De financiële begroting, de meerjarenraming en de paragrafen heb ik op hoofdlijnen getoetst aan de eisen die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daaraan stelt.

Hoewel uw begroting goed inzicht geeft of er sprake is van structureel en reëel evenwicht, ontbreekt het overzicht van de belangrijkste incidentele baten en lasten per programma conform artikel 19 lid c van het BBV.

Doordat de zomernota niet in de begroting is opgenomen, geeft de begroting geen actueel beeld van de financiële positie. Dit heeft ook consequenties voor het inzicht in het structureel evenwicht en de financiële kengetallen.

Financiële kengetallen

Bij besluit van 15 mei 2015 is het BBV gewijzigd in verband met de verplichte opnemings van financiële kengetallen in de begroting en jaarstukken. In uw begroting 2016 heeft u voor de eerste keer deze kengetallen gepresenteerd. Voor Statenleden is het van belang dat ze de betekenis van de kengetallen begrijpen (zie ook <http://wetten.overheid.nl/BWBR0036853/>) en inzicht krijgen in de financiële positie van hun provincie. Een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie is daarvoor essentieel. Daarvoor is het noodzakelijk dat de kengetallen van een toelichting worden voorzien wat nog niet bij alle provincies is gebeurd. De kengetallen netto schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie zijn niet voor 2015 en 2016 berekend omdat uw provincie nog niet werkt met een geprognosticeerde balans. De kengetallen in uw begroting zijn wel voorzien van een beknopte toelichting. Een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie op basis van de vijf kengetallen ontbreekt echter nog. In de bijlage treft u ter informatie een overzicht aan van de kengetallen van alle provincies.

Verder heb ik geconstateerd dat uw provincie voldoet aan de Wet Normering Topinkomens (WNT).

2.5 Aanbevelingen

Hierna doe ik een aantal aanbevelingen voor de financiële begroting, de meerjarenraming en de paragrafen die naar mijn oordeel de volledigheid, leesbaarheid, transparantie en informatiewaarde daarvan verder vergroten.

1. Geef inzicht in de belangrijkste incidentele baten en lasten per programma conform artikel 19 lid c van het BBV;
2. Neem naast het meerjarige overzicht Incidentele baten en lasten ook een overzicht op van de structurele mutaties aan reserves.
3. Geef naast een uitleg van de kengetallen ook een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie.
4. Actualiseer het overzicht voor het bepalen van structureel evenwicht en de financiële kengetallen bij begrotingswijzigingen met grote financiële consequenties (zoals een zomernota).

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Zoals ik in mijn brief van 1 mei 2015 al heb aangekondigd, heb ik samen met de provinciaal toezichthouders besloten ook dit jaar extra aandacht te schenken aan de kwaliteit van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. U treft in onderstaande tabel mijn bevindingen aan voor uw provincie:

Bevindingen n.a.v. onderzoek naar paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

1	Actualiteit diverse onderhoudsplannen	Beheerplannen infrastructuur zijn in 2010 vastgesteld en gebouwen is vastgesteld voor 2016-2021.
2	Vastgesteld onderhoudsniveau	Niveau R voor wegen en NEN 2767 voor kunstwerken.
3	Groot onderhoud in begroting opgenomen	Ja
4	Is er sprake van achterstallig onderhoud	Nee

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kwaliteit van uw paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ten opzichte van vorig jaar duidelijk is verbeterd en dat u mijn aanbevelingen heeft opgevolgd. Ik ga er vanuit dat met de invoering van het assetmanagement ook de onderhoudstoestand van de infrastructuur en het beheer hierop beter in beeld worden gebracht.

4. Overige financiële beheeraspecten

Voor mijn oordeel over uw rekening maak ik mede gebruik van de bevindingen van de accountant. Ik constateer dat Gedeputeerde Staten de gesignaleerde knelpunten en de gegeven adviezen onderschrijven en toezeggen hieraan door verbetermaatregelen gevolg te geven.

Hoewel er voor 2016 geen individuele EMU-referentiewaarden zijn vastgesteld voor decentrale overheden, heb ik ook naar het EMU-saldo van uw provincie gekeken. Ik constateer dat het door u berekende EMU-saldo - € 53,0 miljoen bedraagt. Bij een structurele (meer dan 1 jaar) overschrijding van het EMU-tekort voor alle decentrale overheden tezamen op rekeningbasis (in 2016 0,4% van het Bruto Binnenlands Product), zullen er middels bestuurlijk overleg afspraken worden gemaakt over eventueel te nemen maatregelen. Op dit moment is deze situatie niet aan de orde.

DGBK
BDF/FIS

Datum
16 december 2015

Kenmerk
2015-0000693576

5. Tot slot

Ik ontvang graag vóór 1 april 2016 uw reactie op deze brief, in het bijzonder op de aanbevelingen en de eventuele verbetermaatregelen die u gaat nemen.

Ik hoop met de vorenstaande opmerkingen u in staat te stellen tot een zo goed mogelijk oordeel over de begroting en meerjarenraming te komen.

Een afschrift van deze brief heb ik heden aan Gedeputeerde Staten gezonden.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

T. Livius
Directeur Bestuur, democratie en financiën

Bijlage: Financiële kengetallen provincies

Provincie/Kengetallen	Netto schuldquote			Netto schuldquote gecorrigeerd voor doorgeleende gelden			Solvabiliteit			Grondexploitatie			Structurele exploitatie ruimte			Belastingcapaciteit		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Fryslân	-271%	-376%	-260%	-342%	-474%	-387%	79%	79%	79%	11%	15%	16%	32%	38%	32%	112%	116%	84%
Groningen	-111%	nb	nb	-206%	nb	nb	65%	nb	nb	18%	22%	29%	-5%	17%	4%	108%	109%	108%
Drenthe	-34%	-50%	-56%	-78%	-103%	-115%	72%	71%	69%	n.v.t	n.v.t	n.v.t	9%	3%	2%	110%	111%	112%
Flevoland	-33%	-27%	-27%	-34%	-28%	-28%	60%	56%	66%	0%	0%	0%	13%	3%	4%	94%	93%	96%
Noord-Holland	-56%	-73%	-73%	-89%	-116%	-116%	53%	49%	46%	8%	9%	9%	9%	9%	9%	nb	84%	84%
Zuid-Holland	56%	79%	115%	56%	79%	115%	28%	26%	27%	11%	13%	14%	14%	11%	8%	118%	117%	112%
Utrecht	-119%	-68%	-61%	-81%	-69%	-62%	64%	56%	62%	5%	7%	6%	5%	7%	6%	90%	89%	88%
Overijssel	-200%	-198%	-175%	-262%	-321%	-261%	82%	74%	80%	0%	0%	0%	1%	-2%	3%	99%	98%	97%
Gelderland	-417%	-502%	-446%	-562%	-549%	-546%	96%	nb	nb	n.v.t	n.v.t	n.v.t	5%	39%	19%	107%	110%	109%
Zeeland	46%	nb	nb	4%	nb	nb	30%	nb	nb	6%	nb	nb	8%	3%	2%	97%	96%	100%
Noord-Brabant	-159%	-133%	-170%	-224%	-224%	-290%	69%	64%	64%	9%	8%	11%	9%	8%	26%	94%	94%	93%
Limburg	-197%	-226%	-203%	-270%	-343%	-304%	79%	72%	69%	2%	4%	3%	11%	23%	10%	95%	96%	102%

Voor een nadere uitleg van de definities en betekenis van de kengetallen zie: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0036853/>

CONCEPT

bericht op brief van: 16 december 2015
uw kenmerk: 2015-0000693576
ons kenmerk: 16002211
afdeling: Statengriffie
bijlage(n): 1
behandeld door: S. de Visser
doorkiesnummer: (0118) 63 1594
onderwerp: Financieel Toezicht; vorm en bevindingen

Minister Van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

verzonden: 11 maart 2016

Middelburg, 11 maart 2016

Geachte minister,

In uw brief over 'Financieel Toezicht; vorm en bevindingen 2016' doet u vier aanbevelingen. Alle aanbevelingen volgen wij op bij het vaststellen van de provinciale begroting 2017 en verder.

De aan ons gerichte brief van het college van Gedeputeerde Staten is al bijlage bijgevoegd.

Hoogachtend,

Provinciale Staten,

Drs. J.M.M. Polman

Drs. P. Joosse